

*S.A.G., Oud Archief, reeks 535/352 (14).
Bouwtekening van pand F 146 in de Wolfstraat.
Eigendom van F. Goossens, bakker (1770).*

Op kamers in Gent anno 1791

De schepenen van de keure hielden toezicht op de bevolking. Het stadsbestuur wou in 1791 een overzicht bekomen van alle personen die in 'het beluyck van de stadt gend' verbleven. Hallebardier¹ J. Puttemans stelde tussen 12 oktober en 3 november een document² op met alle herbergen, hotels en logementshuizen³. Per wijk noteerde hij het huisnummer, het soort uitbating en eventueel de naam ervan, de bewoner (huurder of eigenaar), de namen van de gasten, hun beroep en herkomst en de duur van hun verblijf. Het document telt 276 herbergen of hotels en 84 zogenoemde logementshuizen. Aangezien er voor het Ancien Regime niet zoiets bestond als onze bevolkingsdienst, met bevolkingsregisters en aantekeningen van veranderingen van verblijfplaats, is dit bijzonder boeiend studiemateriaal, dat ons een glimp van de samenstelling van een fragment van de

bevolking toont. Onderwerp van deze bijdrage vormen uitsluitend de logementshuizen omdat hier de meeste gasten verbleven (366 tegenover 32 in de hotels en herbergen). In 1796 leverde de integrale bevolkingstelling 54.537 zielen op, dus dit aantal van 366 vertegenwoordigt slechts een verwaarloosbare fractie ervan (0,67 %). Uitspraken over de totale bevolking zijn absoluut niet mogelijk op basis van dit document. We gaan enkel wat dieper in op de herkomst en de beroepen van de gasten. We kijken naar hun gemiddelde verblijfsduur in de stad en naar de huizen waar ze verbleven. Het document in zijn geheel is nuttig voor genealogisch onderzoek, maar we wijzen erop dat de hallebardier de namen op zijn Gents noteerde, dus zoals hij ze hoorde, wat voor nogal wat verbasteringen zorgt.

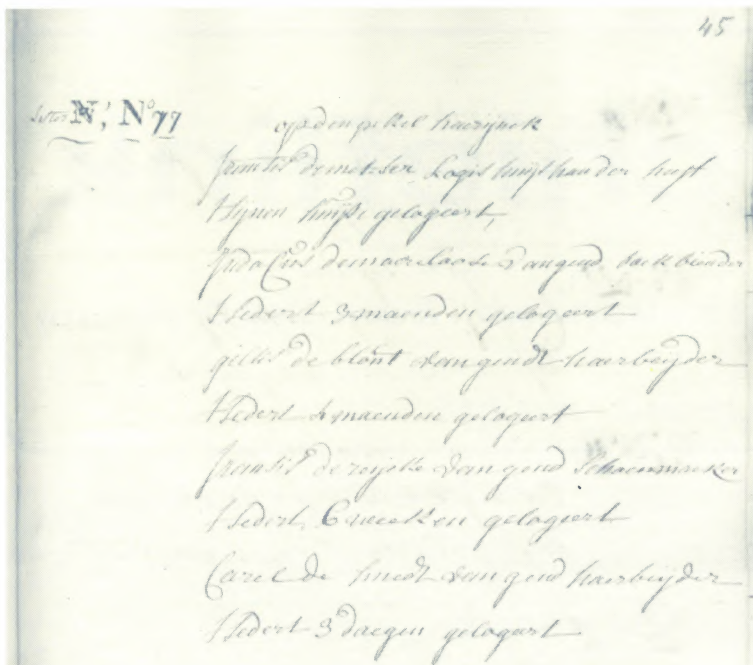
De gasten en hun burgerlijke staat

Onder de 366 gasten komen 16 vrouwen en 3 kinderen voor. Het betreft 5 vrouwen die met hun echtgenoot in de stad verblijven, 3 zijn weduwe en de rest is alleenstaand. 347 mannen (94,8 %) maken het leeuwenaandeel uit.

De gasten en hun herkomst

Op de 366 gasten zijn er 124 (33,8 %) Gentenaren en 242 (66,2 %) niet-Gentenaren. Het document somt dus niet enkel de 'vreemdelingen' op. Neen, iedereen die op kamers woont, wordt wel degelijk opgetekend. 'Op kamers' is vermoedelijk een relatief begrip. Door de beperkte omvang van de meeste huizen ging het veeleer om het huren van een slaapplek.

Vervolg op pagina 2

S.A.G., Oud Archief, reeks 131/3 (5)
 Gasten gelogeed bij Francis Demetser in de Pekelharing in 1791 (N 77)

Brussel staat op kop in de top 10 van de herkomst van de niet-Gentse gasten, onmiddellijk gevolgd door Brugge, Antwerpen, Kortrijk en Parijs. De rest van de top 10 bestaat uit Namen, Luik, Bergen, Aalst en Menen. Een leurder met prenten uit Toscane (Italië) legde veruit de grootste afstand af om in Gent te geraken.

De gasten en hun beroep

Het gros van de gasten is tewerkgesteld in de textiel- of in de bouwsector (samen goed voor 52,2 %); een aanzienlijk aantal werkt binnen de traditionele ambachtelijke sector of in een metaalverwerkend beroep (samen goed voor 27,1%). De meeste Gentse logees werkten in de textielsector, de traditionele ambachten en de bouw.

Een aantal individuele beroepen die vooral door niet-Gentse gasten worden ingevuld, springen in het oog. De bouwsector scoort goed met (in dalende numerieke volgorde) metsers (15), timmerlui (13), plafonneerders of stukadoors (15), schrijnwerkers (12) en steenhouwers (5). Binnen de metaalbewerkende nijverheid valt het relatief hoge aantal slotenmakers (6) op. In de textielsector hebben we vooral kleermakers (22), hoedenmakers (18) en wevers (9). Kuipers (7) en schoenmakers (9) doen het goed binnen de ambachtelijke

sector. Veruit de meeste gasten uit de vrije beroepen, kunstnijverheid en het onderwijs komen van buiten Gent: een papierdrukker, een vergulder, een schoolmeester, een teke-

	Totaal	%	Gent
Textiel	105	28,7 %	42
Bouw	86	23,5 %	20
Ambachten	69	18,9 %	36
Metaal	30	8,2 %	4
Vrije beroepen, kunst, onderwijs	23	6,3 %	6
Onbekend/werkloos	15	4,1 %	4
Transport	13	3,6 %	1
Leurders	12	3,3 %	4
Arbeiders	7	1,9 %	7
Huispersoneel	6	1,6 %	0
	366	100	124

naar, een orgelmaker, een organist, een klerk, een rentenier, een uurwerkmaker, een spiegelmaker, twee kaartenmakers, twee beeldhouwers en drie edelsmeden. Alle zadelmakers (9) in de transportsector zijn niet-Gentenaren, evenals alle huispersoneel (6).

In de bouwsector kunnen enkele vaststellingen worden gedaan inzake beroep en herkomst. Alle steenhouwers zijn afkomstig uit Helkijn (bij Kortrijk) of uit Nijvel⁴. Nijvel ligt in de buurt van de blauwe hardsteengroeven van Arquennes en Feluy. Vermoedelijk voerden ze in opdracht van hun baas een opmeting of een aanpassing van een werk uit in Gent.

Helkijn is een iets minder voor de hand liggende plaats van herkomst voor steenhouwers, maar die kunnen gewerkt hebben voor één van de blauwe hardsteengroeven.

Op twee na komen alle stukadoors uit de huidige hoofdstad of uit het Franstalige landsgedeelte (Bergen, Luik, Namen, Fontaine l'Évêque). Traditioneel blijken alle vernieuwende invloeden ons uit het zuidoosten te bereiken (Italië, Duitsland, Oostenrijk ...), dus deze 'zuidelijke' aanwezigheid past perfect in het plaatje. Een decreet van Karel van Lorreinen (1776) stelde het ambacht van de stukadoors open, wat voor een brede instroom zorgde en wat misschien de grote aanwezigheid van plafonneerders in dit document kan helpen verklaren⁵. Vanzelfsprekend was er een grote bouwactiviteit in Gent en was de vraag naar vakmensen zeer hoog, wat de interstedelijke mobiliteit zeker in de hand zal gewerkt hebben⁶.

De gasten en hun gemiddelde verblijfsduur

We stellen met verbazing vast dat de meeste 'gasten' gedurende langere tijd in Gent verblijven. Dit document is dus niet echt een momentopname - ondanks het beperkte tijdsbestek van een drietal weken waarbinnen het werd opgesteld. Neen, de gemiddelde gast verblijft 506,24 dagen in Gent; voor de logerende Gentenaars ligt dit nog hoger, nl. 637,11 dagen. We mogen hier gerust spreken van op kamers 'wonen' en er een vaste verblijfplaats hebben.

De gasten en hun verblijven

Van de 84 gastenverblijven zijn er 81 op identificeerbare huisnummers; hiervan worden er slechts 4 rechtstreeks door de eigenaar uitgebaat. 77 panden zijn verhuurd, wat betekent dat de huurder opdraait voor de helft van de jaarlijkse belastingen op het huisgeld. De kamer- of bedverhuurders hebben er dus alle belang bij hun pand zo goed mogelijk te laten renderen en zoveel mogelijk gasten in huis te nemen.

Huisgeld in pond groten	aantal	%
1-10	60	71,4
11-20	19	22,6
> 20	2	2,4
Onbekend	3	3,6
Totaal	84	100

Huisgeld in pond groten

Bijna driekwart van de logementshuizen brengt 1 tot 10 pond groten belasting op en valt in de categorie zeer bescheiden woning. In deze 60 panden logeren 257 gasten, hetzij 70,2 % van het totale aantal. Het maximale aantal gasten in één pand is 13. Nagenoeg alle logementshuizen zijn gesitueerd in zeven wijken, onmiddellijk aansluitend bij de Gentse kuip of in de buurt van de Vrijdagmarkt (Wolfstraat, Donkerstraat, Garenmarkt). De grenzen worden gevormd door de Coupure, de Theresianenstraat, de Voormuide, de Brabantdam, Overschelde en de Sint-Pietersnieuwstraat. In enkele gevallen troffen we een bouwtekening aan van één van de panden. Het zijn eerder bescheiden huisjes van twee bouwlagen en twee traveeën. Bakker Frans Goossens diende in 1770 een subsidieaanvraag in voor verbouwingen aan de gevel van zijn huisjes in de Wolfstraat. In 1791 was het pand verhuurd aan ene Gelders Geeraerd en die had er 5 gasten te logeren: drie smeden (Aalst), één metser (Dendermonde) en één mandenmaker (Gent). Gemiddeld vertoefden ze reeds 1168 dagen in de stad.

Besluit

Onder de in hoofdzaak mannelijke logees anno 1791 tellen we een derde Gentenaars. Voor hen lijkt het eerder te gaan om langdurige, vaste verblijven. Twee derde komt van ver buiten de stad, met Brussel en Antwerpen als eerste steden van herkomst. De grote professionele vertegenwoordiging uit de bouw- en de textielsector duidt op een toenemende mobiliteit van de ambachtslieden op het einde van de achttiende eeuw. De restricties op

het uitoefenen van een ambacht zijn duidelijk veel minder strak geworden. Zo kunnen nieuwe technieken en invloeden gemakkelijk in de Gentse markt doordringen. Zeker voor wat de bouwsector betreft, valt er enig overwicht van inwijking vanuit de zuidelijke helft van het land te noteren. De logementshuizen leveren slechts een beperkte belasting op het huisgeld op; bijna driekwart brengt jaarlijks minder dan 10 pond groten op. De bescheiden huizen van enkele bouwlagen liggen geconcentreerd in een gordel nauw aansluitend op de kuip van Gent.

Leen Charles

¹ Officier met politionele bevoegdheid aangesteld door de hoogbaljuw; naam afkomstig van de hellebaard, het dienstwapen van deze officieren.

² Stadsarchief Gent, Oud Archief, Reeks 131/3 (5), Generaelen Endeckx van alle de herbergen ende logisthuysen gestaen binnen het beluyck van de stad gend...

³ Van de 84 logementshuizen dragen er drie geen huisnummer. Het is ons compleet onduidelijk hoe de hallebardier in staat was deze logementshuizen op te sporen. Droegen zij een bijzonder kenteken of een speciaal uithangbord?

⁴ Hun namen komen niet voor in het naslagwerk VAN BELLE J.-L., Signes lapidaires. Nouveau dictionnaire Belgique et Nord de la France, 1994.

⁵ DAMBRUYNE J., Het werkkader van de bouwsector: de ambachtsgilden, in ID. (ea.), Een stad in opbouw. Gent van 1540 tot de wereldtentoonstelling van 1913, p. 130.

⁶ Met dank aan Guido Everaert voor de inhoudelijke informatie over steenhouwers en stukadoors.

Edito

Op zondag 23 april 2006 openen opnieuw meer dan 30 Gentse erfgoedinstellingen hun deuren voor de Erfgoeddag. Dit jaar staat het thema 'kleur' centraal. Sinds de eerste editie in 2001 (toen nog als Erfgoedweekend) is deze jaarlijkse opendeurdag een vaste waarde geworden binnen de Vlaamse culturele evenementen.

Van bij de start namen de Gentse archieven, bewaarbibliotheken en documentatiecentra actief deel aan dit event. Heel wat mensen bezochten tijdens de Erfgoeddag voor het eerst in hun leven een archiefinstelling. Voor de 'vaste klanten' vormt het een gelegenheid om eens een kijkje te nemen achter de schermen of om minder bekende stukken te ontdekken. Elk jaar opnieuw blijkt de fascinatie die uitgaat van archieven en de 'historische' sensatie die de bezoekers ervaren als ze een origineel document mogen bekijken of vasthouden.

Na een onderbreking door de verhuiswerkzaamheden neemt het Stadsarchief dit jaar opnieuw deel aan het evenement. Voor het eerst gebeurt dit in De Zwarte Doos. Het Stadsarchief en de Dienst Stadsarcheologie slaan hiervoor de handen in elkaar. Ze zochten in hun collecties naar sporen van kleurgebruik in de Gentse wooncultuur. Archiefdocumenten en materiële overblijfselen of vondsten uit het bodemarchief worden met elkaar geconfronteerd. Voor de kleinsten is er de wedstrijd 'Kleur eens een eeuwenoud huis'.

Wout De Vuyst

Het erfrecht geldig tijdens het Ancien Régime verschilde aanzienlijk van wat er daarna kwam. Het is voor ons niet in één trek te vatten, te meer doordat dit recht verschilde van stad tot stad, van streek tot streek. Voor wie het fijne wil weten over de Gentse en andere Oost-Vlaamse varianten van erfrecht is er de basis-referentie: MEIJERS, E.M., *Het Oost-Vlaamsche erfrecht*, Haarlem 1936, pp. 102 en bijlagen, pp. 242, met talrijke Gentse voorbeelden. Dit weinig bekende werk, aanwezig in de bibliotheek van het stadsarchief, is echter in een antiek aandoend en taai jargon gesteld. Gemakkelijker toegankelijk is het onderdeel 'De nalatenschap' in het buitengewoon sterk gedocumenteerde *Weduwen en wezen in het laat-middeleeuwse Gent* van Marianne Danneel (Leuven, 1995, p. 264-292) dat mede op het werk van Meijers gebaseerd is.

Omdat deze materie wel eens voor verwarring zorgt bij archief-opzoeken en omdat niet iedereen tijd of zin heeft om zich in dit zeer technisch onderwerp te verdiepen volgt hier een samenvatting voor de gemiddelde (luie of vermoeide) lezer. Enkel de meest voorkomende gezinssituatie komt aan bod. Andere gevallen zoals ongehuwden, bastaarden, geen nakomelingen, etc. zijn beschreven door Meijers en Danneel.

Egalitair 'oud' recht ...

In het Gentse erfrecht kon de weduwe of de weduwnaar reke-

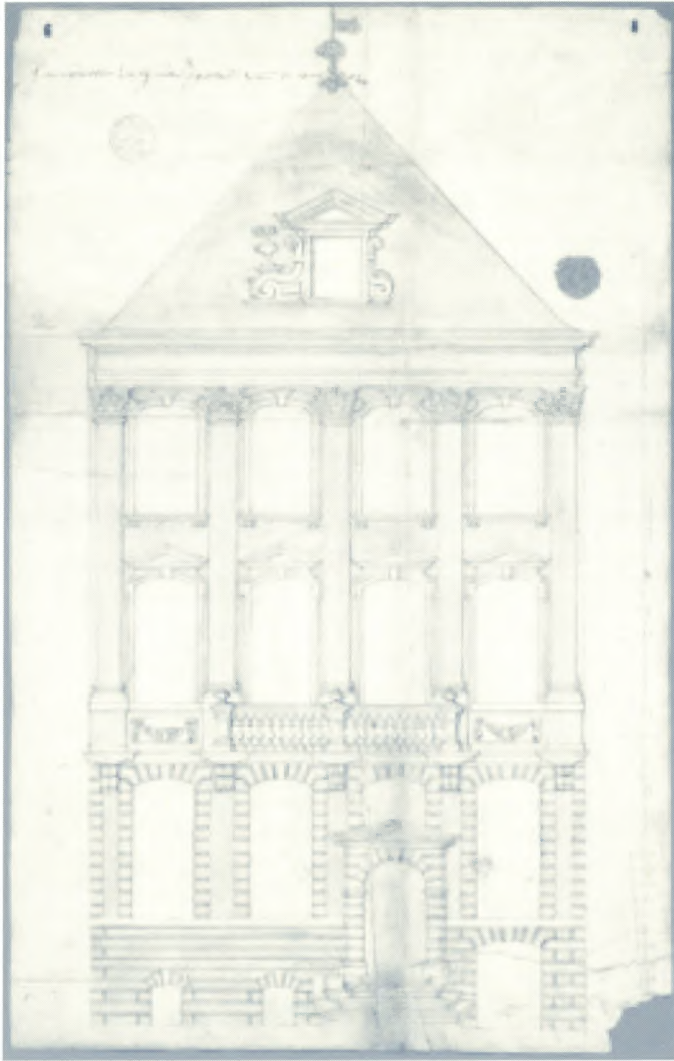
nen op de helft van de nalatenschap en de *hoys* of erfgenamen kregen samen hetzelfde deel toegewezen. Die twee partijen konden elk voor de helft aanspraak maken op de roerende goederen (*catheylen*) en de tegoeden (*schulden van bate*), bijvoorbeeld voor geleverde waren. Zij waren ook in gelijke mate aansprakelijk voor de eventuele schulden (*schulden van commere*). Of de overlevende man of vrouw was, hertrouwde of niet, maakte geen verschil uit. Eén enkele uitzondering op deze strikte 'half en half' verdeling was toegelaten: het 'juweel': één enkel stuk, 'portatief, niet excessief en ter discretie van de schepenen', dat de langstlevende mocht aanvaren.

Geërfd grondbezit, onderverdeeld in drie types (lenen, 'vrij eigen goed' en gronden 'van erven' met cijns of andere verplichtingen), 'hield' echter 'zijde'. Dit kon niet verdeeld worden bij de dood van een ouder. Dat gold ook voor erfrenten: 'Alle besette renten zijn gherekent als erfve en houden zijde, hoewel dat men wilt zegghen dat, indien zulcke renten ghelost worden, de penninghen daerof commende als meuble (mobiel, roerend) zouden ghedeelich wesen'. Dit betekende dat de langstlevende echtgenoot geen recht had op de gronden en de op gronden bezette erfrenten die de overledene van haar of zijn ouders geërfd of gekregen had, wel op de helft van de gronden en erfrenten verworven tijdens het huwelijk

(*de conquesten*). Een weduwe bijvoorbeeld behield integraal haar geërfd grondbezit, maar kon geen aanspraak maken op het eigen grondbezit van haar overleden man. Haar kinderen geboren uit een nieuw huwelijk konden dat dus evenmin erven. De gronden bleven in de familie waaruit ze vandaan kwamen. Het huwelijksgoederenstelsel was dus gebaseerd op een beperkte gemeenschap.

Dit erfrecht, verschillend voor onroerende en roerende goederen, zorgde wel eens voor eigenaardige en ingewikkelde erfsituaties. Dat was met name het geval bij *Vrij huis - Vrij erf*, eigendommen, waarbij huis en grond in principe in dezelfde handen waren. Hierbij verschilden de regels voor de verdeling van het huis (roerend goed tijdens het Ancien Régime!) van die van de grond waarop het huis gebouwd was. Deze toestand werd op den duur onhoudbaar zodat in de loop van de zestiende eeuw de verschillende vererving in dit specifieke geval *Vrij Huis - Vrij erf* verlaten werd (Meijers, E.M., 1936, p. 36 - 37). Alle gronden binnen het Gentse schependom werden deelbaar 'alf en alf als catheyl'.

Wanneer er, zoals in veruit de meeste gevallen, kinderen waren in het gezin, fungeerden zij als erfgenamen: 'de naeste bestaende van ghetrauden bedde zijn die apparentste hoys'. Wanneer een van de kinderen al overleden was, werden zijn of haar eventuele kinderen samen voor één *stake* erfgenaam. De kinderen

S.A.G., Oud Archief, reeks 535/145 (5).
 Voorbeeld van een Vrij Huis-Vrij Erf-eigendom, de Wapens van Zeeland
 (1702), op de Koornmarkt

kregen uit hun helft van de deelbare bezittingen volgens dat zelfde Gentse erfrecht elk een gelijk deel toegewezen. Oudste of jongste, meisje of jongen, dat maakte niets uit. Het feodale leenrecht, waarin alles naar de oudste zoon ging, week daar sterk van af. Dit volgde niet het Gentse recht maar het 'costume 's(leen)hofs'. Per definitie betrof het enkel de lenen, meestal grondbezit, soms ook heerlijke rechten zoals tollen. Niet weinig stedelingen bezaten lenen, maar dat vertegenwoordigde slechts een kleine fractie van hun grondbezit. En zo was het ook bij de kleine adel.

... met meer dan één 'maar'

Het Gentse erfrecht streefde dus naar een gelijke behandeling van alle betrokken partijen. Materiële huwelijksvoorwaarden waren niet toegelaten, of waren - meer realistisch gezien - in elk geval zonder rechtsgrond. In deze optiek ook werd het familiebezit zoveel mogelijk beschermd ten bate van eventuele wezen. De belangen van minderjarige (half-)wezen werden - tenminste als er bezit van enige betekenis was - behartigd door de schepenen van Gedele als 'oppervoogden' en die hielden zich strikt aan de hierboven beschreven regels

van erven. Hun tussenkomst was een stevig onderhouden verplichting.

Maar ... dit heldere verhaal klopt niet helemaal met de werkelijkheid. Elke Gentse poorter mocht één derde van zijn vermogen per testament weg-schenken aan om het even wie behalve aan zijn vrouw. De bij testament begunstigen moesten een overeenkomstig deel (tot één derde) van de schulden betalen. Net als ongehuwde vrouwen mochten ook gehuwde een testament maken, maar zij konden daarin enkel een deel (eveneens tot één derde) van hun eigen gronden en erfrenten betrekken, eenvoudigweg omdat zij niet konden beschikken over de gemeenschap (zie hieronder). Of bij schenkingen onder levenden (met de warme hand) ook dezelfde restrictie tot één derde gehanteerd werd, valt niet zo eenduidig uit te maken. Oorspronkelijk blijkt er volkomen vrijheid te hebben bestaan om zijn goederen te schenken aan gelijk wie, behalve - alweer - aan de echtgenote (Meijers, E.M., 1936, p. 71 - 72). Delingen (*partaigen*) door man en vrouw konden steeds gebeuren op minnelijke wijze en met behulp van vrienden en *magen* (verwanten). Bij een *uytgoedinghe* verschenen man en vrouw voor de schepenen van Gedele om hun nalatenschap alvast te verdelen op de door hen gewenste wijze. Op deze manier konden jongere erfgenamen bijvoorbeeld gecompenseerd worden voor het feit dat de oudste zoon alle lenen erfde. Ook dit kon dus een egaliserend effect hebben. Huwelijks giften van een ouder aan een kind waren net als andere giften aan kinderen toegelaten, maar ze werden bij latere verdelingen afgetrokken van het deel dat het betrokken kind

ontving. Waren de giften afkomstig uit de gemeenschappelijke goederen, dan moest bij de dood van de eerste ouder slechts de halve gift terug ingebracht worden in de berekening van de deelbare gemeenschap. De andere helft werd beschouwd als gegeven door de nog levende ouder.

Vruchtgebruik: erg voordelig voor de langstlevende

De langstlevende huwelijkspartner hield het recht van *bijlevinghe* (vruchtgebruik) op het deel dat toekwam aan de kinderen of andere erfgenamen en dit tot haar of zijn dood. Een nieuw huwelijk veranderde ook daar niets aan. Zij of hij had recht op de helft van alle opbrengsten die dit deel opleverde. Ook kwam de helft van de opbrengst van de onroerende goederen, waarop de langstlevende verder geen aanspraak kon maken (zie hoger), aan hem of haar toe.

Alles samengenomen was die regeling zeer voordelig voor de langstlevende. Zolang hij of zij leefde, kwam amper één vierde van het vruchtgebruik aan de erfgenamen toe. Bovenop het eigen erfdeel, zijnde de helft, kon de huwelijkspartner door het recht van bijleving immers profiteren van de helft van het vruchtgebruik van het deel (de andere helft) dat de erfgenamen toekwam. Daarnaast had hij of zij, zoals hierboven al aangegeven, ook recht op de helft van de opbrengsten van de eigen (onroerende) goederen van de overledene. Onafhankelijk hiervan was er bovendien nog het houdenisrecht (de *houdenis*). Dit betekende dat de persoon, meestal de overlevende ouder, die door de schepenen officieel aangeduid werd om de minderjarige kinderen te voeden en op

te voeden hiervoor het vruchtgebruik van het erfdeel van die kinderen kon benutten. De kans was dus groot dat de overlevende het hele vruchtgebruik in handen kreeg (Danneel, M., 1995, p. 269). Maar ook hier waren er achterpoortjes voorzien: via een *uytgoedinghe* (en zelfs zonder) konden de echtgenoten bepalen, dat de langstlevende afstand zou doen van het recht op bijleving in ruil voor een vastgelegde som. Wezen die zich niet langer lieten zoet houden met wat hen toegestopt werd, konden ter *bladinghe* gesteld worden, nog vooraleer ze ontvoogd waren (Danneel, M., 1995, p. 200). Zij

kregen daardoor het vruchtgebruik van hun deel. Dit gebeurde meestal op eigen verzoek, maar steeds met de toestemming van de langstlevende ouder, de voogd, de vrienden en magen en met het fiat van de schepenen.

Minder egalitair 'nieuw' recht

Uit de hierboven geschetste rechtssituatie valt licht te begrijpen, dat er in onze streken weinig reden was om het elders wijd verbreide systeem van de bruidschat ingang te laten vinden. Ook de zogenaamde weduwenstoel (recht van de weduwe om be-

S.A.G., Oud Archief,
reeks 535/145 (6) Detail

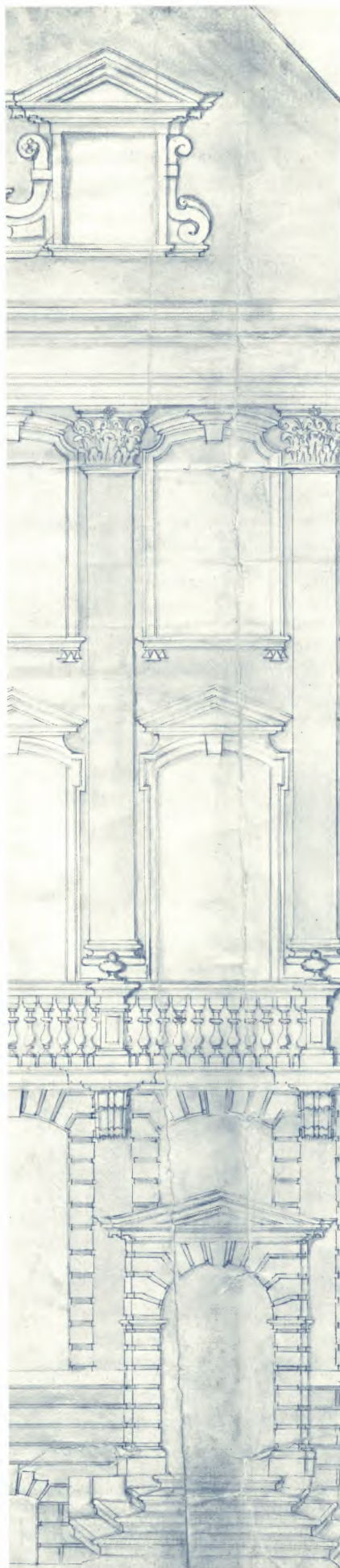
paalde goederen uit het sterfhuis voor zich te reserveren zonder dat die meegerekend werden in de verdeling) was te Gent onbestaande.

In de zestiende eeuw liet echter geleidelijk aan het Romeinse recht invloed gelden. Naast het traditionele recht van bijleving (*douaire coutumier*) ontstond de *douaire conventionel* een recht van bijleving of een goed dat voor de langstlevende gereserveerd was en buiten de deelbare gemeenschap gehouden werd. De omvang en de aard ervan werd door de echtgenoten zelf bepaald. Na 1563 mocht ook een *contract antenuptiael* opgesteld worden, een praktijk die haaks stond op het hierboven beschreven recht. De nieuwe *duwarie* bleef echter uitzonderlijk. Wel kwamen schenkingen tussen echtgenoten in gebruik, iets wat volgens het oude Gentse recht eigenlijk niet kon, noch voor, noch tijdens het huwelijk.

Alles samen genomen bleef dit 'nieuw' recht in de praktijk echter beperkt in omvang en betekenis. Het was wel wijd verbreid, maar het betrof meestal slechts een gering deel van de bezittingen.

Tot besluit

Afgezien van het geheel aparte leenrecht, waarvan het belang zeker voor onze streken niet mag overschat worden, komt het oude Vlaamse erfrecht in zijn Gentse versie ons verrassend modern over, meer egalitair dan het nieuwe dat in de Franse Tijd, ondanks de leuze *Liberté, égalité, fraternité*, overheersend werd. De gelijke half en half verdeling van de gemeenschap, onverschillig of de langstlevende man of vrouw was en de gelijke behandeling van de kinderen, vormden de basis van het erfrecht. Bovendien boden zowel de be-

perkte huwelijksgoederengemeenschap als het tot één derde beperkte schenkingsrecht en de voor de langstlevende partner uiterst gunstige regeling van het vruchtgebruik een reële bescherming van de materiële positie van de vrouw.

Maar men moet zich verder geen illusies maken. Voor vrouwen was met de voor hen gunstige erfsituatie in het Ancien Régime op gebied van rechten zowat alles verteld. Zelfs in de belangrijkste eigentijdse tekst over dit erfrecht kan men lezen: 'Naer de costume het wijf es in de auctoriteyt van hueren man, zo dat sou (ze) niet en mach staen in wette, noch actie intenterene, noch eenighe contracten vailable maken zonder zijn auctoriteyt, het en waere dat zou waere een openbaer coopwijf int welck gheval sou int fait van deselve coopmanscepe vaillabre contracteren mach'. Vrouwen waren inderdaad volkomen rechtsonmondig, net zo onmondig als hun minderjarige kinderen en huisdieren. En dat zou nog wel een tijdje zo blijven. Maar dat is een ander verhaal.

Luc Devriese

S.A.G., *Oud Archief*,
reeks 535/145 (6) Detail

Extra handen in het archief!

Vele handen maken licht werk, is een veelgehoorde uitspraak. Dagelijks maken onze vrijwillige medewerkers deze leuze waar. De voorbije jaren kozen nogal wat mensen er voor om zich als vrijwillige medewerker te engageren bij het Stadsarchief. De ontsluiting van de begraafboeken van de Alexianen was het eerste titanenwerk dat met succes werd bekroond (www.gent.be/historisch/dezwartedoos/zoekuvoorouders). Op deze site vindt u de informatie over de begrafenis van dertigduizend Gentenaren overleden tussen 1673 en 1796.

Momenteel zijn twee andere titanenprojecten volop aan de gang. Een vrijwillige medewerker werkt al enkele jaren aan een minutieuze ontsluiting van de klappers op de bouwvergunningen en dit vanaf 1796.

Momenteel zijn de basisgegevens van 24.256 vergunningen voor de periode 1796-1902 op geautomatiseerde wijze toegankelijk en wekelijks groeit dit bestand aan. Vooral voor de publiekswerking van het Stadsarchief is dit een bijzonder nuttig werktuig!

Een groepje van een vijftal vrijwillige medewerkers gooiden zich vol enthousiasme op een door genealogen erg gegeerde bron: de

trouwboeken van de acht Gentse parochies (1585-1796). 14.287 huwelijken werden reeds door hun noeste arbeid geanalyseerd. Dit werk is niet altijd eenvoudig: de kwaliteit van de handschriften van de pastoors varieert nogal en Latijn als voertaal stelt grote uitdagingen. De bedoeling is dit bestand op termijn eveneens on line aan te bieden.

In De Zwarte Doos werd een afzonderlijk lokaal voor de vrijwillige medewerkers ingericht. Ze kunnen er in alle rust aan de slag op drie computers die speciaal voor hen werden gereserveerd. Wie eventueel ook interesse heeft om mee te werken, mag steeds contact opnemen met het Stadsarchief!

Het *vrijwilligerslokaal* in De Zwarte Doos
Foto Georges Antheunis

Leen Charles

colofon

@rchieflink is de driemaandelijkse nieuwsbrief van 't Archief. Gent on Files, een ondersteunende vzw voor het Stadsarchief van Gent

Het abonnement is begrepen in de lidmaatschapsbijdrage: 13 *euro* individuele leden, 15 *euro* gezin, 25 *euro* steunende leden en 250 *euro* ereleden.

Een los nummer kost 4 *euro*.

**Nieuw rekeningnummer:
000-3252077-55**

Adres GOF

p.a. De Zwarte Doos Stadsarchief,
Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge
Tel (09)266 57 60

E-mail stadsarchief@gent.be

Website: www.archieflink.centerall.com

Coördinatie en eindredactie

Valérie Meillander

Christine Duthoit

Verantwoordelijke uitgever

Griet Maréchal, Visserij 11,
9000 Gent

ISSN - nummer: 1376-2966

Foto's

Carlos Hourez,
tenzij anders vermeld

Vormgeving

Évé Grafica - Erika Vanderstockt,
Gent, GSM: 0486/51.78.88

Druk

J. Verbeke, Gent

Inhoud

• Op kamers in Gent anno 1791	1
• Editio	3
• Gents erfrecht in een notedop	4
• Link: extra handen in het archief	8